

ТЕОРІЯ І МЕТОДИКА НАВЧАННЯ

УДК 378.017:316.64-057.875

DOI <https://doi.org/10.5281/zenodo.20629500>

Врахування життєвих орієнтацій студентів у сучасній виховній роботі у ЗВО

Бондаренко Олександр Федорович,

доктор психологічних наук, завідувач кафедри психології, Київський

національний лінгвістичний університет,

м. Київ, Україна,

<https://orcid.org/0000-0002-9458-1787>

Прийнято: 16.05.2026 | Опубліковано: 30.05.2026

***Анотація:** Актуальність дослідження зумовлена необхідністю переосмислення сучасної системи виховної роботи у закладах вищої освіти в умовах соціокультурних трансформацій, цифровізації освітнього середовища, зміни ціннісних орієнтирів молоді та посилення психологічної напруги в умовах російської військової агресії проти України. Зростання ролі професійної самореалізації, психологічної стабільності та соціальної адаптації студентської молоді актуалізує потребу у впровадженні студентоцентрованих підходів до організації виховної діяльності. **Метою статті** є дослідження особливостей урахування життєвих орієнтацій студентської молоді у сучасній виховній роботі закладів вищої освіти та обґрунтування напрямів її вдосконалення відповідно до актуальних ціннісних і соціальних потреб студентів. **Методи дослідження** ґрунтуються на застосуванні теоретичного узагальнення, аналізу й синтезу наукових джерел, логіко-аналітичного підходу*

до інтерпретації соціально-психологічних аспектів виховної діяльності, а також анкетування студентської молоді з метою виявлення її життєвих орієнтацій, освітніх очікувань і ставлення до сучасної системи виховної роботи. **У результаті** дослідження визначено сутність життєвих орієнтацій студентської молоді та їх функціональне значення у системі сучасної виховної роботи. Проаналізовано вплив ціннісних установок, професійних пріоритетів і соціальних очікувань студентів на ефективність виховної діяльності у закладах вищої освіти. Виявлено домінування професійної самореалізації, матеріальної стабільності та особистісного розвитку серед ключових життєвих пріоритетів студентської молоді. Доведено, що сучасні студенти значно вище оцінюють практикоорієнтовані, інтерактивні та психологічно підтримувальні форми виховної роботи. Встановлено основні проблеми сучасної виховної системи, серед яких формалізований характер окремих заходів, недостатнє врахування індивідуальних потреб студентів, слабка інтеграція виховної діяльності з професійною підготовкою та недостатній рівень психологічного супроводу. **У висновках** обґрунтовано доцільність упровадження студентоцентрованого підходу, розвитку практичних і комунікативних форматів виховної роботи, посилення психологічної підтримки та активнішого використання цифрових інструментів взаємодії зі студентською молоддю. Перспективи подальших досліджень пов'язані з розробленням адаптивних моделей виховної роботи та оцінюванням ефективності сучасних інтерактивних виховних практик у закладах вищої освіти.

Ключові слова: студентська молодь, виховна діяльність, ціннісні установки, професійна самореалізація, студентоцентрований підхід, психологічна підтримка, соціальна адаптація, освітнє середовище, громадянська активність, комунікативна взаємодія.

Consideration of students' life orientations in modern educational work in higher education institutions

Oleksandr Bondarenko,

Doctor of Psychological Sciences, Head of the Department of Psychology, Kyiv

National Linguistic University,

Kyiv, Ukraine,

<https://orcid.org/0000-0002-9458-1787>

Abstract. *The relevance of the study is determined by the need to reconsider the modern system of educational work in higher education institutions under conditions of sociocultural transformations, digitalization of the educational environment, changes in students' value orientations, and increasing psychological tension caused by Russia's military aggression against Ukraine. The growing importance of professional self-realization, psychological stability, and social adaptation of student youth actualizes the necessity of implementing student-centered approaches to the organization of educational activities. The purpose of the article is to investigate the peculiarities of considering the life orientations of student youth in the modern educational work of higher education institutions and to substantiate the directions for its improvement in accordance with current value-based and social needs of students. The research methods are based on theoretical generalization, analysis and synthesis of scientific sources, a logical-analytical approach to the interpretation of socio-psychological aspects of educational activity, as well as a questionnaire survey of students aimed at identifying their life orientations, educational expectations, and attitudes toward the modern system of educational work. As a result of the study, the essence of students' life orientations and their functional significance within the modern system of educational work were determined. The influence of value attitudes, professional priorities, and social expectations of students on the effectiveness of*

*educational activities in higher education institutions was analyzed. The predominance of professional self-realization, financial stability, and personal development among the key life priorities of student youth was identified. It was proved that modern students demonstrate a significantly higher level of interest in practice-oriented, interactive, and psychologically supportive forms of educational work. The main problems of the modern educational system were identified, including the formalized nature of certain educational activities, insufficient consideration of students' individual needs, weak integration of educational work with professional training, and an insufficient level of psychological support. **The conclusions** substantiate the expediency of implementing a student-centered approach, developing practical and communicative forms of educational work, strengthening psychological support, and more active use of digital interaction tools in work with student youth. Prospects for further research are associated with the development of adaptive models of educational work and the assessment of the effectiveness of modern interactive educational practices in higher education institutions.*

Keywords: *student youth, educational activity, value attitudes, professional self-realization, student-centered approach, psychological support, social adaptation, educational environment, civic engagement, communicative interaction.*

Постановка проблеми. Сучасна система виховної роботи у закладах вищої освіти функціонує в умовах глибоких соціокультурних трансформацій, посилення інформаційного впливу, нестабільності суспільних орієнтирів і зміни ціннісних моделей молоді. За таких умов традиційні підходи до організації виховної діяльності дедалі частіше втрачають ефективність, оскільки недостатньо враховують індивідуальні життєві орієнтації студентів, їхні мотиваційні установки, професійні очікування, соціальні пріоритети та особливості особистісного самовизначення. Особливої актуальності ця проблема набуває в умовах російської військової агресії проти України, коли значна

частина студентської молоді перебуває у стані психологічної напруги, переоцінки життєвих цілей і пошуку нових моделей соціальної та професійної реалізації. Недостатній рівень інтеграції життєвих орієнтацій студентів у зміст виховної роботи призводить до формального характеру виховних заходів, зниження рівня залученості молоді до освітнього середовища та послаблення виховного потенціалу закладів вищої освіти. Водночас сучасна педагогічна практика потребує розроблення таких форм і методів виховної діяльності, які б забезпечували не лише передачу соціально значущих цінностей, а й підтримували процес особистісного становлення студента, формування відповідальності, громадянської позиції та здатності до свідомого життєвого вибору. У зв'язку з цим особливого значення набуває наукове осмислення механізмів урахування життєвих орієнтацій студентів у системі сучасної виховної роботи, що має важливе значення для вдосконалення освітньої політики, підвищення ефективності виховного процесу та посилення адаптаційного потенціалу студентської молоді в умовах суспільних змін.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Огляд сучасних досліджень засвідчує, що проблема врахування життєвих орієнтацій студентів у сучасній виховній роботі закладів вищої освіти всебічно розглядається у взаємозв'язку психологічних, педагогічних, соціальних та організаційних аспектів розвитку студентської молоді. Т. Ситнік акцентує увагу на необхідності модернізації виховної роботи у закладах вищої освіти відповідно до сучасних соціальних викликів, підкреслюючи важливість орієнтації виховного процесу на особистісні потреби та цінності студентів [1]. О. Лучанінова та С. Рашидова розглядають виховну діяльність як основу формування професійної та особистісної зрілості сучасного студента, доводячи необхідність інтеграції морально-ціннісного компоненту у систему професійної підготовки [2].

Вагомий внесок у розвиток досліджуваної проблематики здійснено у працях, присвячених аналізу життєвих, ціннісних і смисложиттєвих орієнтацій

студентської молоді. Н. Фалько та співавтори досліджують трансформацію життєвих орієнтацій студентів-мігрантів в умовах воєнного стану, акцентуючи увагу на зміні пріоритетів безпеки, професійної самореалізації та психологічної стабільності [3]. Н. Каргіна встановлює взаємозв'язок між психологічним благополуччям студентів і системою їх смисложиттєвих орієнтацій, підкреслюючи значення внутрішньої мотивації та життєвих цілей у процесі особистісного розвитку [4]. В. Казібекова аналізує динаміку професійних і життєвих цінностей студентів упродовж навчання у закладі вищої освіти, доводячи вплив освітнього середовища на трансформацію професійних пріоритетів молоді [5]. Е. Воронцова та Ю. Ївженко досліджують особливості ціннісних орієнтацій студентів закладів вищої освіти I–II рівнів акредитації та визначають їх залежність від соціального середовища й освітніх очікувань [6]. Н. Бондаренко характеризує смисложиттєві орієнтації студентської молоді як основу формування мотиваційної та поведінкової структури особистості [7]. В. Панок обґрунтовує типологію ціннісних орієнтацій студентів, виділяючи професійно-орієнтовані, соціально-комунікативні та індивідуалістичні типи життєвих пріоритетів [8].

Поряд із цим, суттєва частина сучасних досліджень присвячена впливу освітнього середовища та виховних механізмів на формування активної життєвої позиції студентів. Г. Болдуряну (G. Boldureanu) та співавтори доводять ефективність використання підприємницьких моделей освіти як інструменту розвитку ініціативності, відповідальності та професійної самореалізації студентської молоді [9]. А. Міллер (A. Miller) та співавтори визначають орієнтацію на досягнення як один із ключових предикторів академічної залученості студентів у системі вищої освіти [10]. Х. Іган (H. Egan) та співавтори акцентують увагу на ролі психологічної стійкості, усвідомленості та здатності до співчуття у забезпеченні добробуту студентів і підвищенні результативності освітнього процесу [11].

Окремий напрям сучасних досліджень пов'язаний із трансформацією виховної роботи в умовах цифровізації та кризових суспільних процесів. С. Гофер (S. Hofer) та співавтори аналізують особливості організації онлайн-навчання у кризових ситуаціях, підкреслюючи необхідність адаптації виховної взаємодії до дистанційного формату [12]. Дж. Аббас (J. Abbas) досліджує якість освітніх послуг у ЗВО крізь призму потреб студентів, доводячи значення психологічного комфорту та соціальної підтримки у формуванні позитивного освітнього середовища [13]. С. Бадж (S. L. Budge) та співавтори аналізують вплив університетського клімату та почуття належності до академічної спільноти на психологічний стан студентів [14]. Н. Абубакер (N. Aboobaker) та З. Ка (Z. Ka) обґрунтовують взаємозв'язок цифрової освітньої орієнтації, інноваційної поведінки студентів і готовності до змін у системі вищої освіти [15]. І. Д. Бех у своїй праці обґрунтовує значення духовно-ціннісного розвитку особистості у процесі виховання студентської молоді, акцентуючи увагу на необхідності формування внутрішньої моральної відповідальності, гуманістичних орієнтирів і здатності до свідомого життєвого вибору [16].

Виділення невирішених раніше частин загальної проблеми.

Незважаючи на велику кількість праць з тематики, недостатньо дослідженими залишаються механізми адаптації сучасної виховної роботи закладів вищої освіти до змін ціннісних орієнтацій студентської молоді, її професійних пріоритетів і соціально-психологічних потреб в умовах суспільної нестабільності. Наявні наукові підходи переважно висвітлюють окремі аспекти виховної діяльності без комплексного врахування актуальних життєвих запитів студентів.

Обмежена інтеграція студентоцентризованих, практикоорієнтованих і психологічно підтримувальних підходів у систему виховної роботи ускладнює формування ефективного освітнього середовища та знижує рівень залученості студентської молоді до виховної діяльності.

Формулювання цілей статті (постановка завдання). Мета статті – дослідити особливості врахування життєвих орієнтацій студентської молоді у сучасній виховній роботі закладів вищої освіти та обґрунтувати напрями її вдосконалення відповідно до актуальних ціннісних і соціальних запитів студентів.

Завдання статті:

1. Визначити сутність життєвих орієнтацій студентської молоді та їх вплив на сучасну виховну роботу у закладах вищої освіти.
2. Виявити ціннісні установки, освітні очікування та проблеми сучасної виховної роботи на основі анкетування студентської молоді.
3. Обґрунтувати напрями вдосконалення виховної роботи відповідно до потреб і життєвих орієнтацій студентів.

Виклад основного матеріалу дослідження. Життєві орієнтації студентської молоді відображають систему цінностей, соціальних установок і пріоритетів, які визначають особливості поведінки, професійного самовизначення та взаємодії студентів з освітнім середовищем. У сучасних умовах вони формуються під впливом цифровізації, суспільної нестабільності, трансформації ринку праці та зміни моделей соціальної комунікації. Це зумовлює необхідність переосмислення виховної роботи у ЗВО не лише як інструменту соціалізації, а як механізму підтримки особистісного розвитку, адаптації та формування стійких життєвих стратегій студентської молоді (табл. 1).

Таблиця 1

Ключові прояви життєвих орієнтацій студентської молоді у системі сучасної виховної роботи закладів вищої освіти

Компонент	Сутнісна характеристика	Прояв у студентському середовищі	Значення для виховної роботи
-----------	-------------------------	----------------------------------	------------------------------

<i>Професійний</i>	Орієнтація на професійну реалізацію та конкурентоспроможність	Зацікавленість у практичних навичках, кар'єрному розвитку, стажуваннях	Формування професійної відповідальності та мотивації до саморозвитку
<i>Ціннісний</i>	Система моральних, громадянських і соціальних переконань	Прагнення до соціальної справедливості, волонтерства, громадянської активності	Посилення громадянського та патріотичного виховання
<i>Соціально-комунікативний</i>	Потреба у взаємодії та соціальній інтеграції	Участь у студентському самоврядуванні, командних проєктах, молодіжних ініціативах	Розвиток комунікативної культури та соціальної відповідальності
<i>Особистісно-розвивальний</i>	Орієнтація на самореалізацію та психологічний комфорт	Інтерес до саморозвитку, ментального здоров'я, творчої діяльності	Підтримка індивідуального розвитку та психологічної стійкості
<i>Адаптаційний</i>	Здатність до пристосування в умовах суспільної нестабільності	Переоцінка життєвих пріоритетів, гнучкість у навчанні та професійному виборі	Підвищення ефективності соціально-психологічної підтримки студентів

Джерело: сформовано автором на основі [1, с. 42; 3, с. 385; 4, с. 111; 5, с. 40; 10, р. 334; 16, с. 54].

У сучасному університетському середовищі життєві орієнтації студентів дедалі більше визначають характер їхньої освітньої та соціальної активності, впливаючи не лише на академічну мотивацію, а й на ставлення до виховної роботи, студентських ініціатив і професійного самовизначення [1, с. 42]. Це змушує заклади вищої освіти переорієнтовувати виховну діяльність на більш гнучкі моделі взаємодії, у межах яких студент розглядається не як пасивний

учасник виховного процесу, а як носій індивідуальних цінностей, потреб і життєвих стратегій.

Актуалізація професійних орієнтацій молоді сприяє тому, що студенти значно активніше залучаються до тих форм виховної роботи, які мають прикладний характер і безпосередньо пов'язані з майбутньою кар'єрою. Саме тому у практиці сучасних університетів поширюються кар'єрні форуми, тренінги з розвитку м'яких навичок (soft skills), менторські програми, проєктне навчання та співпраця з роботодавцями [1, с. 42]. Такі формати не лише підвищують рівень професійної мотивації, а й формують відповідальність, навички комунікації та здатність працювати в команді.

Водночас посилення потреби студентської молоді у психологічній стабільності та соціальній підтримці суттєво трансформує зміст виховної діяльності. В умовах воєнної нестабільності, інформаційного перенавантаження та емоційного виснаження особливого значення набувають практики психологічного консультування, адаптаційні програми для першокурсників, діяльність центрів ментального здоров'я та інтерактивні комунікативні заходи [3, с. 385]. У багатьох випадках саме атмосфера підтримки та відчуття включеності у студентську спільноту визначають рівень адаптації молоді до освітнього середовища значно більше, ніж формальні академічні показники.

Окремої уваги потребує посилення громадянських і соціальних орієнтацій студентів, що особливо помітно в умовах російської військової агресії проти України. Значна частина студентської молоді бере участь у волонтерських ініціативах, благодійних проєктах, інформаційній підтримці військових і соціально вразливих груп населення. За таких умов виховна робота набуває практичного змісту та перетворюється на середовище формування соціальної відповідальності, громадянської активності й національної свідомості [16]. Саме тому ефективність сучасної виховної системи дедалі більше залежить від

здатності університету поєднувати професійний розвиток студентів із підтримкою їхніх особистісних, соціальних і ціннісних орієнтирів.

Ціннісні установки та соціально-професійні очікування студентської молоді суттєво впливають на результативність виховної діяльності у закладах вищої освіти. Сучасні студенти орієнтуються на практичну значущість освітнього середовища, можливості професійного розвитку, психологічний комфорт і соціальну реалізацію, що зумовлює необхідність адаптації виховної роботи до нових моделей студентської поведінки та мотивації (табл. 2).

Таблиця 2

Вплив ціннісних і соціально-професійних орієнтирів студентів на ефективність виховної діяльності у закладах вищої освіти

Чинник впливу	Особливості прояву серед студентської молоді	Вплив на організацію виховної діяльності	Очікуваний результат
<i>Прагнення професійної самореалізації</i>	Орієнтація на практичний досвід і конкурентоспроможність	Посилення практикоорієнтованих виховних заходів, співпраця з роботодавцями	Зростання мотивації до навчання та професійного розвитку
<i>Соціальна активність</i>	Участь у громадських, волонтерських та студентських ініціативах	Розширення проєктної та громадянської діяльності	Формування соціальної відповідальності та лідерських якостей
<i>Запит на психологічну підтримку</i>	Потреба у безпечному та стабільному комунікативному середовищі	Розвиток психологічного супроводу та адаптаційних програм	Покращення адаптації та емоційної стійкості студентів
<i>Орієнтація на саморозвиток</i>	Інтерес до неформальної освіти та індивідуального розвитку	Використання тренінгових, інтерактивних і творчих форматів	Активізація особистісної ініціативності та самостійності
<i>Соціальні очікування щодо освіти</i>	Сприйняття освіти як інструменту майбутньої стабільності	Актуалізація кар'єрного консультування та менторських програм	Підвищення довіри до освітнього середовища та виховної системи

Джерело: сформовано автором на основі [2; 3, с. 390; 11, р. 307; 13, р. 381; 15, р. 1038; 17, с. 49, 18, с. 71, 20, р. 156, 21].

Трансформація ціннісних орієнтирів студентської молоді змінює не лише зміст виховної роботи, а й критерії її ефективності. У сучасному університетському середовищі студенти значно активніше реагують на ті виховні ініціативи, які мають безпосередній зв'язок із реальними життєвими потребами, професійною перспективою та можливістю практичного самоствердження [2]. Саме тому традиційні інформаційно-просвітницькі формати поступово поступаються місцем інтерактивним моделям взаємодії – командним проектам, кар'єрним школам, студентському менторству, волонтерським програмам і платформам професійної комунікації. Практика діяльності сучасних закладів вищої освіти демонструє, що орієнтація студентів на професійну мобільність та конкурентоспроможність підвищує ефективність тих виховних заходів, які інтегрують елементи реального професійного досвіду [13, р. 381]. Наприклад, участь студентів у соціальних кейс-чемпіонатах, молодіжних форумах, імітаційно-рольових тренінгах або спільних проектах із представниками бізнесу сприяє не лише формуванню професійних компетентностей, а й розвитку відповідальності, комунікативної культури та навичок прийняття рішень у нестандартних ситуаціях [15, р. 1038]. Водночас посилення потреби у психологічній безпеці та стабільності змушує університети переосмислювати функції виховної системи [19, р. 161]. В умовах війни, соціальної тривожності та високого рівня емоційного навантаження студенти значно вище оцінюють наявність психологічної підтримки, доступних комунікацій із викладачами, адаптаційних програм і неформальних студентських спільнот. У багатьох випадках саме відчуття включеності у безпечне освітнє середовище визначає рівень участі молоді у виховних та громадських ініціативах. Крім того, суттєво посилився вплив соціальних очікувань студентів щодо ролі університету як простору громадянського становлення [11, р. 307]. Активне залучення молоді до волонтерських проєктів, соціальних кампаній, підтримки військових і внутрішньо переміщених осіб

свідчить про те, що виховна діяльність набуває практичного соціального змісту та дедалі більше орієнтується на формування відповідальності й суспільної участі. За таких умов ефективність виховної роботи визначається не кількістю проведених заходів, а рівнем реальної включеності студентів у соціально значущу діяльність та можливістю поєднання особистісного розвитку з практичним досвідом громадянської взаємодії.

Для виявлення актуальних життєвих орієнтацій студентської молоді, освітніх очікувань та ставлення до сучасної виховної роботи було проведено анкетування здобувачів вищої освіти різних курсів і спеціальностей. Дослідження проводилося у змішаному форматі із використанням електронної Google-форми та анонімного опитування у студентських академічних групах. Загальна вибірка становила 124 респонденти віком від 17 до 23 років, серед яких були студенти гуманітарних, педагогічних, економічних та технічних спеціальностей. До участі залучалися студенти денної форми навчання, оскільки саме ця категорія найбільш активно взаємодіє з виховним середовищем закладу вищої освіти та бере участь у студентських ініціативах.

Анкетування охоплювало питання щодо життєвих пріоритетів студентів, оцінки ролі університету у професійному та особистісному становленні, рівня зацікавленості у виховних заходах, потреб у психологічній підтримці, а також очікувань від сучасного освітнього середовища. Проведення такого дослідження дало змогу не лише визначити домінуючі ціннісні орієнтири студентської молоді, а й виявити фактори, які безпосередньо впливають на ефективність виховної роботи у закладах вищої освіти (табл. 3).

Таблиця 3

Результати анкетування студентської молоді щодо життєвих орієнтацій та очікувань від виховної роботи у закладах вищої освіти

Показник дослідження	Варіант відповіді	Частка респондентів, %
----------------------	-------------------	------------------------

<i>Основний життєвий пріоритет</i>	Професійна самореалізація	41,1
	Матеріальна стабільність	24,2
	Особистісний розвиток	18,5
	Соціальна активність і громадянська участь	10,5
	Інше	5,7
<i>Очікування від університету</i>	Практична професійна підготовка	46,8
	Підтримка кар'єрного розвитку	21,7
	Психологічна підтримка	16,9
	Формування соціальних компетентностей	9,8
	Організація дозвілля та студентських заходів	4,8
<i>Ставлення до сучасної виховної роботи</i>	Вважають частково ефективною	44,3
	Вважають ефективною	28,2

Джерело: сформовано автором за результатами анкетування.

Отримані результати свідчать про домінування прагматичних життєвих орієнтацій студентської молоді, серед яких провідне місце займають професійна самореалізація та матеріальна стабільність. Це демонструє зміщення акценту від традиційних форм соціально-виховної активності до орієнтації на майбутню конкурентоспроможність, професійну адаптацію та економічну незалежність. Водночас порівняно високий показник особистісного розвитку підтверджує, що сучасні студенти розглядають університет не лише як освітню інституцію, а як

середовище формування індивідуальних компетентностей, психологічної стійкості та соціальної мобільності.

Особливо показовими є результати щодо очікувань студентів від університетського середовища. Майже половина респондентів визначила пріоритетом саме практичну професійну підготовку, що підтверджує запит молоді на прикладний характер освітнього процесу. Студенти значно вище оцінюють ті елементи виховної роботи, які мають безпосередній зв'язок із майбутньою професійною діяльністю – участь у тренінгах, кар'єрних заходах, волонтерських проектах, програмах стажування та розвитку комунікативних навичок. Водночас суттєвий відсоток респондентів акцентує увагу на необхідності психологічної підтримки, що є закономірною реакцією на умови воєнної нестабільності, високого емоційного навантаження та невизначеності майбутнього (рис. 1).

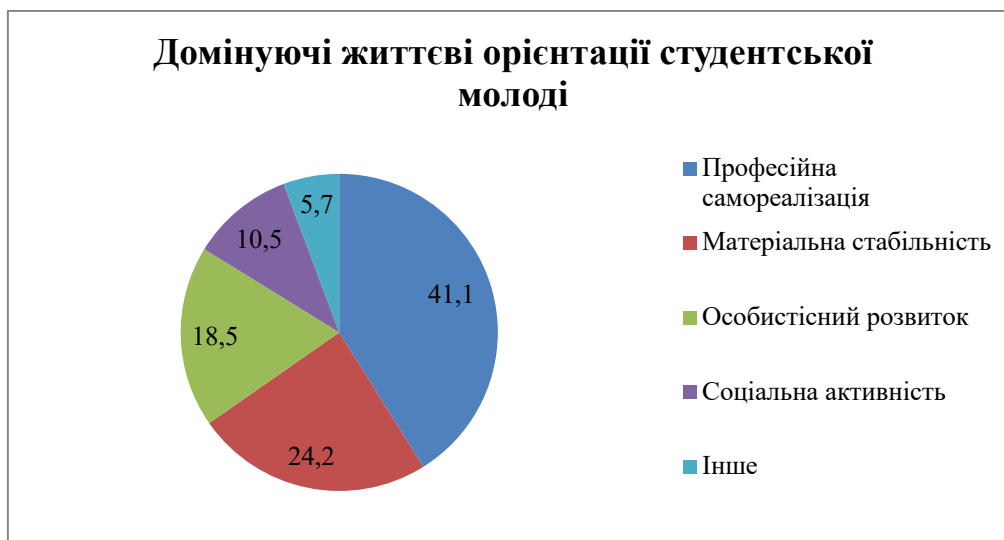

Рис. 1. Домінуючі життєві орієнтації студентської молоді за результатами анкетування

Джерело: сформовано автором за результатами анкетування.

Аналіз структури життєвих орієнтацій демонструє переважання професійно-економічних мотивацій над традиційними колективістськими формами соціальної активності. Водночас значна частина студентів поєднує

прагнення професійної реалізації з потребою особистісного розвитку та психологічного комфорту. Це свідчить про формування нового типу студентської мотивації, у межах якої професійний успіх розглядається не ізольовано, а у взаємозв'язку з емоційною стабільністю, гнучкістю мислення та можливістю індивідуального самовираження (рис. 2).

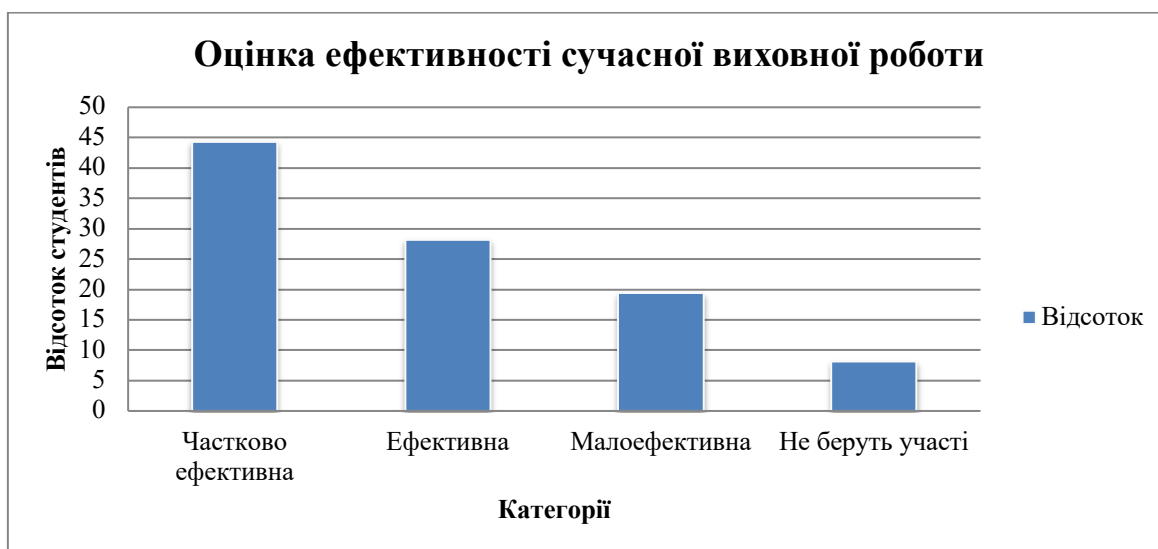

Рис. 2. Оцінка студентами ефективності сучасної виховної роботи у закладах вищої освіти

Джерело: сформовано автором за результатами анкетування.

Результати оцінювання виховної роботи свідчать про переважання помірно позитивного ставлення студентів до сучасної виховної системи університетів. Водночас значна частина респондентів характеризує її як частково ефективну, що вказує на наявність певного розриву між змістом виховних заходів і реальними потребами студентської молоді. Найчастіше студенти позитивно оцінюють ті форми діяльності, які передбачають живу комунікацію, практичну взаємодію, можливість професійної або громадянської самореалізації. Натомість формалізовані інформаційні заходи без елементів практичної участі сприймаються менш результативно та не забезпечують високого рівня залученості молоді.

Загалом результати анкетування підтверджують, що сучасна студентська молодь орієнтується на поєднання професійного розвитку, психологічної стабільності та можливостей соціальної самореалізації. За таких умов ефективність виховної роботи визначається не кількістю проведених заходів, а здатністю університету створювати практично значуще, безпечне та комунікативно відкрите середовище, у якому студент може реалізувати власні професійні, соціальні та особистісні потреби [5, с. 41]. Отримані результати також свідчать про необхідність переорієнтації виховної системи закладів вищої освіти на більш гнучкі, інтерактивні та студентоцентричні формати взаємодії, адаптовані до сучасних ціннісних установок молоді.

Результати анкетування засвідчили наявність комплексу організаційних, педагогічних і соціально-психологічних проблем у системі сучасної виховної роботи закладів вищої освіти. Однією з ключових проблем є невідповідність між традиційними формами виховної діяльності та реальними життєвими орієнтаціями студентської молоді [7, с. 56]. Значна частина студентів орієнтується на професійну самореалізацію, практичний досвід і психологічну стабільність, тоді як окремі виховні заходи залишаються формалізованими та недостатньо пов'язаними з актуальними потребами молоді. Суттєвою проблемою є низький рівень індивідуалізації виховної роботи та слабе врахування психологічного стану студентів в умовах воєнної нестабільності. Частина респондентів відзначила емоційне виснаження, тривожність, втрату мотивації та потребу у психологічній підтримці, однак система виховної роботи не завжди забезпечує достатній рівень адаптаційного та психологічного супроводу. Водночас студенти значно вище оцінюють ті форми діяльності, які мають прикладний характер – кар'єрні тренінги, волонтерські проекти, інтерактивні комунікації та практикоорієнтовані ініціативи. Проблемним залишається і недостатнє залучення студентської молоді до формування змісту виховної діяльності. У багатьох випадках виховна робота реалізується

адміністративно без системного врахування студентських очікувань, що знижує рівень зацікавленості та участі молоді [22, с. 97]. Крім того, спостерігається недостатня адаптація виховної системи до цифрового середовища сучасних студентів, для яких більш ефективними є інтерактивні, медіакомунікативні та неформальні формати взаємодії. Виявлені результати свідчать про потребу переходу від формальної моделі виховної роботи до студентоцентричної системи, орієнтованої на професійні, соціальні та особистісні потреби студентської молоді.

Сучасна університетська освіта потребує переорієнтації виховної роботи на актуальні життєві запити та ціннісні установки студентської молоді. У зв'язку з цим доцільним є впровадження студентоцентрованого підходу, який передбачає активне залучення студентів до формування виховних програм, проведення регулярних опитувань та врахування потреб молоді під час організації виховної діяльності. Важливим напрямом удосконалення виховної роботи має стати посилення її практичного спрямування. Доцільним є розширення кар'єрних тренінгів, волонтерських проєктів, менторських програм, комунікативних платформ і міждисциплінарних студентських ініціатив, які поєднують професійний розвиток із формуванням соціальної відповідальності та громадянської активності. Особливу увагу необхідно приділяти створенню психологічно безпечного освітнього середовища. В умовах воєнної нестабільності актуальним є розвиток систем психологічної підтримки, адаптаційних програм і неформальної комунікації між студентами та викладачами. Водночас ефективність виховної роботи значною мірою залежить від використання сучасних інтерактивних і цифрових форматів взаємодії, які забезпечують вищий рівень залученості студентської молоді. Завдання сучасної університетської освіти повинні полягати не лише у підготовці конкурентоспроможного фахівця, а й у формуванні соціально відповідальної,

психологічно стійкої та громадянсько активної особистості, здатної адаптуватися до сучасних суспільних викликів.

Висновки. У результаті дослідження встановлено, що життєві орієнтації студентської молоді суттєво впливають на ефективність виховної роботи у закладах вищої освіти та визначають рівень залученості студентів до освітнього середовища. Доведено, що сучасні студенти орієнтуються переважно на професійну самореалізацію, психологічну стабільність, особистісний розвиток і практичну значущість освітнього процесу, що зумовлює необхідність трансформації традиційних підходів до виховної діяльності. У ході дослідження виявлено основні проблеми сучасної виховної роботи, серед яких формалізований характер окремих заходів, недостатнє врахування індивідуальних потреб студентів, слабка інтеграція виховної діяльності з професійною підготовкою, недостатній рівень психологічної підтримки та обмежене використання інтерактивних і цифрових форм взаємодії. Обґрунтовано доцільність упровадження студентоцентрованого підходу, розвитку практикоорієнтованих виховних програм, волонтерських і кар'єрних ініціатив, психологічного супроводу та сучасних комунікативних форматів роботи зі студентською молоддю. Перспективи подальших досліджень пов'язані з розробленням адаптивних моделей виховної роботи та оцінюванням ефективності інтерактивних і психологічно орієнтованих виховних практик у сучасній вищій школі. Адже майбутнє країни ми пов'язуємо з нарощого її інтелектуального потенціалу.

Список використаних джерел

1. Ситнік Т. До проблеми організації виховної роботи зі студентською молоддю у закладах вищої освіти. *Вісник Черкаського національного університету імені Богдана Хмельницького. Серія: Педагогічні науки.* 2021. № 3. С. 40–45. DOI: <https://doi.org/10.31651/2524-2660-2021-3-40-45>.

2. Лучанінова О., Рашидова С. Виховні аспекти формування сучасного студента як професіонала та особистості. *Adaptive Management: Theory and Practice. Series Pedagogics*. 2020. Вип. 10, № 19. DOI: [https://doi.org/10.33296/2707-0255-10\(19\)-15](https://doi.org/10.33296/2707-0255-10(19)-15).

3. Фалько Н., Сербін Ю., Гуртовенко Н., Тильний І. Життєві орієнтації студентів-мігрантів в умовах воєнного стану. *Науковий журнал Інсайт: психологічні виміри суспільства*. 2024. № 12. С. 378–399. DOI: <https://doi.org/10.32999/2663-970X/2024-12-16>.

4. Каргіна Н. В. Психологічне благополуччя студентів у просторі смисложиттєвих орієнтацій. *Теоретичні і прикладні проблеми психології*. 2020. № 2. С. 106–116. DOI: <https://doi.org/10.33216/2219-2654-2020-52-2-106-116>.

5. Казібекова В. Ф. Динаміка професійних і життєвих цінностей студентів упродовж навчання в закладі вищої освіти. *Науковий вісник Херсонського державного університету. Серія «Психологічні науки»*. 2021. № 3. С. 37–45. DOI: <https://doi.org/10.32999/ksu2312-3206/2021-3-5>.

6. Воронцова Е., Івженко Ю. Дослідження ціннісних орієнтацій студентів закладів вищої освіти I–II рівнів акредитації. *Нові технології навчання*. 2020. № 93. С. 58–69. URL: <https://journal.org.ua/index.php/ntn/article/view/100/118> (дата звернення: 01.04.2026).

7. Бондаренко Н. Особливості смисложиттєвих орієнтацій студентської молоді. *International Science Journal of Education & Linguistics*. 2023. Вип. 2, № 1. С. 49–61. DOI: <https://doi.org/10.46299/j.isjel.20230201.05>.

8. Панок І. Типологія ціннісних орієнтацій студентів. *Вісник ХНПУ імені Г. С. Сковороди. Психологія*. 2022. № 66. С. 233–242. DOI: <https://doi.org/10.34142/23129387.2022.66.15>.

9. Boldureanu G., Ionescu A. M., Bercu A. M., Bedrule-Grigoruță M. V., Boldureanu D. Entrepreneurship education through successful entrepreneurial models

in higher education institutions. *Sustainability*. 2020. Vol. 12, № 3. Article 1267. DOI: <https://doi.org/10.3390/su12031267>.

10. Miller A. L., Fassett K. T., Palmer D. L. Achievement goal orientation: A predictor of student engagement in higher education. *Motivation and Emotion*. 2021. Vol. 45, № 3. P. 327–344. DOI: <https://doi.org/10.1007/s11031-021-09881-7>.

11. Egan H., O'Hara M., Cook A., Mantzios M. Mindfulness, self-compassion, resiliency and wellbeing in higher education: A recipe to increase academic performance. *Journal of Further and Higher Education*. 2022. Vol. 46, № 3. P. 301–311. DOI: <https://doi.org/10.1080/0309877X.2021.1912306>.

12. Hofer S. I., Nistor N., Scheibenzuber C. Online teaching and learning in higher education: Lessons learned in crisis situations. *Computers in Human Behavior*. 2021. Vol. 121. Article 106789. DOI: <https://doi.org/10.1016/j.chb.2021.106789>.

13. Abbas J. Service quality in higher education institutions: qualitative evidence from the students' perspectives using Maslow hierarchy of needs. *International Journal of Quality and Service Sciences*. 2020. Vol. 12, № 3. P. 371–384. DOI: <https://doi.org/10.1108/IJQSS-02-2020-0016>.

14. Budge S. L., Domínguez Jr S., Goldberg A. E. Minority stress in nonbinary students in higher education: The role of campus climate and belongingness. *Psychology of Sexual Orientation and Gender Diversity*. 2020. Vol. 7, № 2. P. 222–230. DOI: <https://doi.org/10.1037/sgd0000360>.

15. Aboobaker N., KA Z. Digital learning orientation and innovative behavior in the higher education sector: effects of organizational learning culture and readiness for change. *International Journal of Educational Management*. 2021. Vol. 35, № 5. P. 1030–1047. DOI: <https://doi.org/10.1108/IJEM-09-2019-0345>.

16. Бех І. Д. Особистість на шляху до духовних цінностей : монографія. Київ-Чернівці:Букрек,2018.318с.URL:<https://clipr.cc/f9y3Q>

17. Бех І. Д. Виховання особистості: у 2 кн. Кн. 1. Особистісно орієнтований підхід: теоретико-технологічні засади. Київ : Либідь, 2003. 280 с.

18. Бех І. Д. Особистість у просторі духовного розвитку : навч. посіб. Київ : Академвидав, 2012. 320 с.
19. Novik K. From Chatbots to Adaptive Learning: The Role of AI in Personalized English Language Education. Collection of Scientific Papers «SCIENTIA». 2024. № November 1, Lisbon, Portugal. P. 161–164. URL: <https://previous.scientia.report/index.php/archive/article/view/2333> (дата звернення: 01.04.2026).
20. Novik K. Ethics and Efficiency: Exploring the Benefits and Challenges of AI in English Teaching. Collection of Scientific Papers «SCIENTIA». 2024. № November 1, Lisbon, Portugal. P. 156–160. URL: <https://previous.scientia.report/index.php/archive/article/view/2332> (дата звернення: 01.04.2026).
21. Тягнирядно Є. В., Абрамов А. П., Різак Г. В. Порівняльний аналіз моделей дистанційної освіти в європейських та українських університетах. Педагогічна Академія: наукові записки. 2026. № 28. DOI: <https://doi.org/10.5281/zenodo.19177509>.
22. Пастушенко В., Павленко І., Різак Г. Використання симуляційного навчання у медичній освіті: оцінка практичних переваг та обмежень. Global Innovations and Collaborative Solutions in Contemporary Science. 2023. P. 97–100. URL: https://futuraitypublishing.com/international_conference_3/ (дата звернення: 01.04.2026).